

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Gehechtheid in Psychotherapie

David J. Wallin (2010). Amsterdam: Nieuwezijds B.V. ISBN10 9057123029, 418 pagina's, prijs € 49,95

Guy Bosmans¹

Hoewel (cognitieve) gedragstherapie historisch weinig gemeenschappelijk lijkt te hebben met gehechtheidstheorie, wordt toenemend gedacht dat inzichten uit gehechtheidstheorie informatief zouden kunnen zijn voor gedragstherapie. Deze vraag naar integratie van beide modellen groeit in eerste instantie bij de behandeling van kinderen (bv., Bosmans, 2011; Restifo & Bögels; 2009). Daar waar gedragstherapie voor kinderen een sterke focus heeft op individuele behandeling van kinderen en/of op opvoedingsondersteuning voor ouders, lijkt onderzoek te suggereren dat een explicietere focus op het (herstellen van) vertrouwen in de zorg van ouders/gehechtheidsfiguren minstens bij emotionele problemen een belangrijk behandel-effect heeft (Diamond et al., 2002; Siqueland, Rynn & Diamond, 2005). Aangezien vertrouwen in zorg van gehechtheidsfiguren centraal staat in de gehechtheidstheorie, beginnen sommige wetenschappers en gedragstherapeuten de vraag te stellen of gedragstherapie kan leren van gehechtheidstheorie.

De integratie van beide modellen is conceptueel niet verrassend. Beide modellen erkennen het belang van cognitieve processen in (relationeel) gedrag (e.g., Bosmans, Braet & Van Vlierberghe, 2010; Waters & Waters, 2006) met gemeenschappelijke wortels in filosofische modellen over cognitieve schema's (Fraiberg, 1943) en erkennen het belang van ervaringen in ouder-kind relaties als bron van (mal)adaptieve cognitieve ontwikkeling (Young, Klosko & Weishaar, 2003). Ondanks deze gemeenschappelijke historische en theoretische gronden, zijn beide modellen sterk uiteenlopend ontwikkeld. Daar waar gehechtheidstheorie verder ontwikkeld is binnen een psychoanalytische traditie, is cognitieve gedragstherapie meer ontwikkeld binnen een experimenteel psychopathologische traditie. Doordat sommige concepten uit de gehechtheidstheorie te weinig concreet werden uitgewerkt is er vanuit gedragstherapeutische hoek

¹ Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek, KU Leuven, Leopold Vanderkelenstraat 32, 3000 Leuven, België

Email: Guy.Bosman@ppw.kuleuven.be

vaak een eerder wantrouwende houding aangenomen. Nochtans blijkt uit toenemend onderzoek dat concepten uit gehechtheidstheorie zoals vertrouwen in zorg, ook vanuit een cognitieve schema perspectief begrepen kunnen worden, met alle bijbehorende karakteristieken (Bosmans, 2011; Dykas & Cassidy, 2011).

Terwijl voor het behandelen van kinderen gedragstherapeuten kunnen beginnen leren uit recent ontwikkelde systeemtheoretische behandelstrategieën (Bosmans, 2011; Diamond et al., 2002), is er nog minder gekend over de behandeling van gehechtheidsgerelateerde problemen bij volwassenen. Het lijkt dan ook interessant om te kijken wat de recente literatuur te bieden heeft.

Het boek van Wallin is hier een voorbeeld van. In een eerste deel wordt de lezer uitvoerig geïnformeerd over de theoretische grondslagen van de gehechtheidstheorie. Hierbij wordt de theorie van Bowlby en Ainsworth grondig besproken. Daarnaast wordt het werk van twee meer recente onderzoekers geïntroduceerd: Mary Main en Peter Fonagy. Hoewel beide onderzoekers duidelijke verdiensten hebben binnen dit onderzoeksveld, dient al opgemerkt te worden dat beiden een sterk psychoanalytische invulling hebben van de gehechtheidstheorie. Vervolgens wordt het belang van gehechtheidsrelaties in de ontwikkeling van het individu besproken en worden linken gelegd tussen de theorie en de klinische praktijk. Tenslotte wordt in het boek bekeken, opnieuw met een sterke psychoanalytische invalshoek, hoe de psychotherapeutische praktijk georganiseerd kan worden vanuit gehechtheidstheorie. Interessant daarnaast is dat het boek veel aandacht heeft voor recent onderzoek dat verbanden aantoonde tussen gehechtheid en mindfulness (Shaver et al., 2007). Dit laatste biedt zeker goede aanknopingspunt voor gedragstherapeuten die met volwassenen werken.

Ondanks de degelijkheid van het werk, ontsnapt het boek echter niet aan de somtijds conceptuele vaagheid waar gehechtheidstheorie traditioneel voor gekend is. Dit blijkt onder meer uit de nadruk die gelegd wordt op het Adult Attachment Interview en op neuropsychologische theorieën die vaak te weinig of niet getoetst zijn. Er wordt ook weinig aandacht besteed aan de recente cognitief psychologische ontwikkelingen binnen dit domein. Hierdoor is het moeilijker om vanuit het boek een vertaalslag te maken naar gedragstherapie voor volwassenen. Bovendien wordt veel aandacht besteedt aan mentalizing therapie (bv., Bateman & Fonagy, 2010). In essentie is mentalizing therapie ontwikkeld naar aanleiding van de bevinding dat onveilige gehechtheid gekarakteriseerd wordt door een gebrek aan "theory of mind" over de beleving van significante anderen. Binnen mentalizing therapie wordt cliënten aangeleerd om eerst meer voeling te krijgen met de eigen beleving om vervolgens te leren inzicht te krijgen in de beleving van anderen. Hoewel de conceptuele premissen van dit binnen psychoanalyse ontwikkelde en geëvalueerde behandelprogramma sterk gelinkt zijn aan gehechtheidstheorie, en hoewel de ontwikkelaars zelf expliciete links leggen (e.g., Fonagy, Bateman & Bateman, 2011) naar het werk van gedragstherapeuten zoals Liotti en Gilbert (2011), is voorlopig nog niet nage-

gaan in welke mate het interessant en/of mogelijk zou zijn om over deze behandeling van gehechtheidsgerelateerde problemen na te denken binnen gedragstherapie.

Samenvattend kan gesteld worden dat zeker het eerste deel van het boek als een interessante introductie kan beschouwd worden van gehechtheidstheorie, maar dat het boek weinig oog heeft voor de meer cognitief psychologische benadering van gehechtheid. Indien gedragstherapeuten dit boek willen gebruiken, dienen ze zich bewust te zijn dat het eerder een aanzet kan bieden tot meer denken over gehechtheidstheorie binnen gedragstherapie, maar dat het weinig concrete antwoorden biedt. Dit is eerder een teken dat het denken over gehechtheid vanuit een cognitief psychologisch/therapeutisch perspectief slechts een heel recente ontwikkeling binnen ons vakgebied is, dan dat het een teken is dat gedragstherapie niet verrijkt kan worden door het integreren van inzichten uit gehechtheidstheorie in de behandeling.

LITERATUUR

- Bateman, A., & Fonagy, P. (2010). Mentalization based treatment for borderline personality disorder. *World Psychiatry, 9*(1), 11–15.
- Bateman, A., & Fonagy, P. (2010). Mentalization based treatment for borderline personality disorder. *World Psychiatry, 9*(1), 11–15.
- Bosmans, G. (2011). De behandeling van depressie bij kinderen en jongeren: bruggen slaan tussen cognitieve gedragstherapie en gehechtheidstheorie. *Tijdschrift Gedragstherapie, 44*, 149–164.
- Bosmans, G., Braet, C., & Van Vlierberghe, L. (2010). Attachment and Symptoms of Psychopathology: Early Maladaptive Schemas as a Cognitive Link?. *Clinical Psychology & Psychotherapy, 17* (5), 374–385.
- Craik, K. (1943). *The nature of explanation*. London: Cambridge University Press.
- Diamond, Reis, B.F., Diamond, G.M., Siqueland, L., & Isaacs, L. (2002). Attachment-based family therapy for depressed adolescents: A treatment development study. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 41*(10), 1190–1196.
- Dykas, M.J. & Cassidy, J. (2011). Attachment and the Processing of Social Information Across the Life Span: Theory and Evidence. *Psychological Bulletin, 137*, 19–46.
- Fonagy, P, Bateman, A., & Bateman, A (2011) The widening scope of mentalizing: a discussion. *Psychology and Psychotherapy, Theory, Research and Practice, 84*, 98–110.
- Liotti, G., & Gilbert, P. (2011). Mentalizing, motivation and social mentalities: Theoretical considerations and implications for psychotherapy. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice, 84*, 9–25.
- Restifo, K., & Bögels, S.M. (2009). Family processes in the development of youth depression: Translating the evidence to treatment. *Clinical Psychology Review, 29*, 294–316.
- Shaver, P., Lavy, S., Saron, C., & Mikulincer, M. (2007). Social foundations of the capacity for mindfulness: An attachment perspective. *Psychological Inquiry, 18*(4), 264–271.
- Siqueland, L., Rynn, M., & Diamond, G.S. (2005) Cognitive behavioral and attachment based family therapy for anxious adolescents: Phase I and II studies. *Journal of Anxiety Disorders, 19*, 361–381.
- Young, J.E., Klosko, J.S., & Weishaar, M. (2003). *Schema Therapy: A practitioner's guide*. New York: Guilford Publications.

